

บทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกัน
โรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

The Role and Participation of Village Health Volunteers in the Prevention
of COVID-19, Udon Thani Province

บรรพต อนุศรี¹

Bunpot Anusri¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2564

Email : namidaan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีอิทธิพล และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน 400 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ข้าราชการองค์กรส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าน้ำหนัก ความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านบทบาทท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ เท่ากับ 0.090, 0.214 ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยให้หน่วยงานสาธารณสุขในการปฏิบัติงานมากขึ้นการเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอบรมอย่างจริงจัง จัดหาเครื่องมือให้มีเพียงพอต่อการทำหน้าที่ยกระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมโดยสร้างแรงจูงใจใน

¹สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี

¹Udon Thani Provincial Health Office, Thailand.

*ได้รับบทความ: 21 มีนาคม 2564; แก้ไขบทความ: 15 พฤษภาคม 2564; ตอรับการตีพิมพ์: 24 พฤษภาคม 2564

Received: March 21, 2021; Revised: May 15, 2021; Accepted: May 24, 2021

การปฏิบัติงาน เพิ่มทักษะองค์ความรู้ให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ภาครัฐให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมเพื่อให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ตามนโยบายที่รัฐบาลมอบหมาย และให้บริการข่าวสารประชาสัมพันธ์อย่างรอบด้านตลอด 24 ชั่วโมง อย่างทั่วถึง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ออกประชาสัมพันธ์กับภาคีเครือข่าย รณรงค์วิธีป้องกันอย่างจริงจัง พัฒนารูปแบบบทบาทและการมีส่วนร่วมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการออกบริการแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างจริงจังในการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : 1. บทบาท 2. การมีส่วนร่วม 3. อาสาสมัครสาธารณสุข 4. การป้องกัน

ABSTRACT

The objectives of the research article were to studying levels of role and participation. Influencing factors and guidelines for the development of roles and participation of village health volunteers in the prevention of COVID-19. Udon Thani province. Quantitative research. The sample groups were People with the right to vote in the amount of 400 people. Qualitative research. In the area of Udon Thani Province, number 10 people. The tool used in the research was a questionnaire. The statistics used for data analysis was frequency, percentage, multiple regression analysis by using hierarchical variable selection method.

The research found that : 1. The levels of roles and roles and participation of village health volunteers in the prevention of COVID-19 Udon Thani Province Overall, at a moderate level. The weight, significance of factors influencing the role and participation of village health volunteers in the prevention of COVID-19. Udon Thani Province Overall, it was found that government support Local role side, the coefficient of the predictor in the raw score (b) was 0.090, 0.214 respectively. 2. Guidelines Develop the role and participation of village health volunteers. By allowing more public health agencies to operate Increasing incentives for conducting training seriously. Provide adequate tools to perform their duties. Raise roles and participation by creating incentives for action Increase knowledge and skills for the village health volunteers on a regular basis. The public sector provides knowledge and understanding of roles and contributions to be effective in promoting online publicity in accordance with

government-assigned policies. And provide comprehensive information services 24 hours a day Prepare publicity signs Issuing public relations with network partners seriously campaigning for prevention Develop roles and participation of village health volunteers in providing services to the people on an ongoing basis. It also actively promotes the role and participation of village health volunteers in the prevention of COVID-19, efficiency.

Keywords : 1. Role 2. Participation 3. Public Health Volunteers 4. Prevention

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศไทยให้เจริญได้ ประชากรในประเทศต้องมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพประเทศไทย ได้บรรจุนาน สาธารณสุขมูลฐานไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 (2520-2560) จนถึง ปัจจุบัน โดยประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจนถึงระดับที่สามารถดูแลสุขภาพตนเอง และแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ ภาควิชาเครือข่ายในชุมชน ที่ปฏิบัติงานโดยการเชื่อมโยงงานสาธารณสุขมูลฐานให้กับประชาชน เป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพประชาชนโดยประชาชนเป็นการจัดบริการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเอง และรัฐจะคอยให้การสนับสนุนในกรณีที่เกินความสามารถของชุมชน (Charities Aid Foundation, 2015 : 218) ตลอดระยะเวลา อสม. ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าเป็นองค์กรอาสาสมัครที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ แต่อย่างไรก็ตามบทบาท อสม. ส่วนใหญ่ยังเป็นการตั้งรับมากกว่าบทบาทเชิงรุก การปฏิบัติงานเชิงรุก ในฐานะผู้นำปฏิบัติการ อสม. จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปัญหาเบื้องต้นของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสามารถเชื่อมปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา และกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นการสาธารณสุขมูลฐานเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน เกิดขึ้นมาจากความพยายามของรัฐบาลทุกประเทศทั่วโลกในปัจจุบัน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ทวีบทบาทและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการดำเนินชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากปัญหาสุขภาพของคนไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ความสลับซับซ้อนมากขึ้นจากปัญหาภัยคุกคามทางโรคร้าย จากโควิด-19 และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนด้านสุขภาพ คือ ประชาชนเสียชีวิตเนื่องจากโรคไม่ติดต่อมากขึ้นเช่น โควิด-19 โรคมะเร็งโรคหัวใจและหลอดเลือด อุบัติเหตุเบาหวาน เป็นต้น ซึ่งสาเหตุ

ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกายและจิตส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ปัญหาจากสังคม และปัญหาจากสภาพแวดล้อมโรคใหม่ๆ และการบริการสาธารณสุขยังไม่ทั่วถึงรวมถึงข้อจำกัดในการตอบสนองความต้องการของประชาชน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2554 : ออนไลน์)

ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการดำเนินงานด้านสาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่จำนวน 3,534 คนดำเนินการให้บริการสาธารณสุขพื้นฐานแก่ประชาชนในหมู่บ้านตามองค์ประกอบงานสาธารณสุขมูลฐาน 14 กิจกรรมหลัก รวมถึงการค้นคว้าวางแผนและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนร่วมกันจากโรคโควิด-19 แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนในบางพื้นที่ของจังหวัดอุดรธานียังไม่ค่อยรับรู้ถึงบทบาทในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเท่าที่ควรเนื่องจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางคนยังขาดการปฏิสัมพันธ์กับประชาชน อีกทั้งการให้บริการสาธารณสุขมูลฐานต่างๆ จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ด้านสาธารณสุขอย่างเต็มที่รวมถึงสภาพความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและชุมชนที่ขยายเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพต่างๆ มากมาย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560 : 169)

ดังนั้น การศึกษาดังกล่าวจึงมุ่งเน้นการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานีโดยการชักกลุ่มกลุ่มตัวอย่างประชาชน และกลุ่มเป้าหมายข้าราชการเพื่อเป็นตัวแทนการศึกษา เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเนื่องจากยังไม่มีการศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานีผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้กับบุคคลทั่วไปหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนพิจารณาถึงความพร้อมและพิจารณาคุณลักษณะก่อนการเข้าร่วมในการอาสาสมัครข้อเสนอดังกล่าวมาสู่การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแนวปฏิบัติในการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง อันนำมาสู่การพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

3.2 ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

3.3 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี

3.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ บทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานีสามารถนำไปใช้ในเขตพื้นที่จังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้วยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปที่เกี่ยวกับระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานีประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข 2)ด้านเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การรณรงค์ 3)ด้านบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนและศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานีจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2)ด้านความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย 3)ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ 4)ด้านบทบาทท้องถิ่น 5)ด้านบทบาทของสาธารณสุขจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 อำเภอ จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน ครบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 124) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ข้าราชการองค์กรส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม

ประกอบด้วย 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.872 (สุวิมล ทิรภานันท์, 2550 : 173) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.01$, $S.D=0.36$) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ($\bar{X}=3.06$, $S.D=.16$) ด้านบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ($\bar{X}=3.05$, $S.D=.36$) และด้านเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การณรงค์ ($\bar{X}=2.93$, $S.D=.66$) ตามลำดับ ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านบทบาทท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.090, 0.214 ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยให้หน่วยงานสาธารณสุขในการปฏิบัติงานมากขึ้นการเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอบรมอย่างจริงจัง จัดหาเครื่องมือให้มีเพียงพอต่อการทำหน้าที่ยกระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมโดยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพิ่มทักษะองค์ความรู้ให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ภาครัฐให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมเพื่อให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ตามนโยบายที่รัฐบาลมอบหมาย และให้การบริการข่าวสารประชาสัมพันธ์อย่างรอบด้านตลอด 24 ชั่วโมง อย่างทั่วถึง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ออกประชาสัมพันธ์กับภาคีเครือข่าย รมรณรงค์วิธีป้องกันอย่างจริงจัง พัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการออกบริการแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างจริงจังในการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ด้านบริการสาธารณสุขแก่ประชาชน และด้านเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การรณรงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ แก้วพิลา (2554 : ง) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลทุ่งทองอำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ดผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขและด้านเป็นแกนกลางในการประสานงานการดำเนินงานสาธารณสุขในหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 6 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านเป็นผลแจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านในเขตรับผิดชอบ ด้านเป็นผู้ให้ข่าวสารสาธารณสุขและข่าวสารอื่นๆ เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านเป็นผู้ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน ด้านเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน ด้านให้บริการปฐมพยาบาลและรักษาพยาบาล และด้านคุ้มครองสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขของประชาชนในชุมชน ประชาชนที่มีเพศอายุและหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี (โดยรวมทุกด้าน) โดยรวมทุกด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านบทบาทท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 0.090, 0.214 ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ศรีชุม (2560 : ง) ได้ทำวิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามการรับรู้และความคาดหวังของประชาชน ตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้ต่อบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรีภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างไม่เต็มเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมป้องกันควบคุมโรคติดต่อสูงที่สุดส่วนระดับความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเสม็ดจังหวัดชลบุรีภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคาดหวังด้านการปรับพฤติกรรมสุขภาพโดยทำตนเป็นแบบอย่างและสร้างพฤติกรรมสุขภาพในชุมชนสูงที่สุด

6.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยให้หน่วยงานสาธารณสุขในการปฏิบัติงานมากขึ้นการเพิ่มแรงจูงใจในการ

ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง จัดหาเครื่องมือให้มีเพียงพอต่อการทำหน้าที่ยกระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมโดยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพิ่มทักษะองค์ความรู้ให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ภาครัฐให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมเพื่อให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ตามนโยบายที่รัฐบาลมอบหมาย และให้บริการข่าวสารประชาสัมพันธ์อย่างรอบด้านตลอด 24 ชั่วโมง อย่างทั่วถึง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ออกประชาสัมพันธ์กับภาคีเครือข่าย รณรงค์วิธีป้องกันอย่างจริงจัง พัฒนาบทบาทและการมีส่วนร่วมให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการออกบริการแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างจริงจังในการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลชญา ลอยหา และคณะ (2560: 1-2) ได้ทำวิจัยเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพบทบาทของนักจัดการสุขภาพชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ความรู้ความเข้าใจบทบาทนักจัดการสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ความรู้โรคเรื้อรังในชุมชน ทักษะการคัดกรองการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ 2 ส และการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ตำบลจัดการสุขภาพสูงกว่าก่อนการทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเป็นนักจัดการสุขภาพ การรับรู้เกี่ยวกับโรคเรื้อรังในชุมชนและทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลัก 3 อ 2 ส กับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ตำบลจัดการสุขภาพ พบว่าด้านความรู้ความเข้าใจบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเป็นนักจัดการสุขภาพ ในประเด็นการเป็นนักจัดการสุขภาพตามหลัก 3 อ 2 ส และการถ่ายทอดองค์ความรู้ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ตำบลจัดการสุขภาพ ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับโรคเรื้อรังในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ตำบลจัดการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value) และในส่วนทัศนคติต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลัก 3 อ 2 ส นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหมู่บ้าน/ตำบลจัดการสุขภาพ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของชุมชนในการจัดการป้องกันโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้น

7.1.2 หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรสร้างนโยบายและแผนการทำงานในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนมาใช้ในการป้องกันโรคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคีเครือข่าย ควรส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดอุดรธานีในการป้องกันโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในชุมชน

7.2.2 ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านร่วมกันขับเคลื่อนแผนการทำงานในการป้องกันโรคโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับการจัดการปัญหาในการป้องกันโรคโควิด-19 อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

7.3.2 ควรศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเชิงลึกของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชน จังหวัดสกลนคร

7.3.3 ควรศึกษาการทำวิจัยเรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี ให้ใช้พื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อภาคอื่นๆ ต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **ประเด็นยุทธศาสตร์สายส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2552-2554**
แผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาโรคอ้วนคนไทย (คนไทยไร้พุง). สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564.

จาก www.anamai.moph.ac.th

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). **แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กุลชญา ลอยหา และคณะ. (2560). การเสริมสร้างศักยภาพบทบาทของนักจัดการสุขภาพชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น.** 24(1). 1-13.

สุพัตรา ศรีชุม. (2560). **บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามการรับรู้และความคาดหวังของประชาชน ตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวิมล ตีรภานันท์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำนาจ แก้วพิลา. (2554). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลทุ่งทอง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Charities Aid Foundation. (2015). **CAF WORLD GIVING INDEEX15**. Retrieved 12 January 2021. From https://www.cafonline.org/docs/defaultsource/aboutpublications/caf_world_giving_index2015_report.pdf?sfvrsn=2

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทและการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันโรคโควิด-19 จังหวัดอุดรธานี” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเขตจังหวัดอุดรธานี ได้กรุณาให้ข้อมูลคำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของปัญหาเพื่อให้ความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและการเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ความรู้ และประสบการณ์ศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัยมา ณ โอกาสในครั้งนี้ ขอขอบคุณ เพื่อนๆ ร่วมสถาบันและเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย